

MEANDER

ROK LXXVIII 2023: s. 225–229
ISSN 0025-6285
DOI: 10.24425/meander.2023.147947

JERZY DANIELEWICZ
ORCID: 0000-0002-6775-3563
e-mail: j.danielewicz@gmx.net

Instytut Filologii Klasycznej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ADAM MICKIEWICZ: CZTERY WIERSZE*

ADAM MICKIEWICZ: FOUR POEMS

Streszczenie: Przekłady greckie i łacińskie trzech *Liryków lozańskich* (1839–1840) i jednego nieco wcześniejszego wiersza Adama Mickiewicza („Gęby za lud krzyczące...”).

Słowa kluczowe: Adam Mickiewicz; *Liryki lozańskie*; poezja polska; tłumaczenie na łacinę; tłumaczenie na grekę

Summary: A translation into Greek and Latin of four poems by Adam Mickiewicz, three from his *Lausanne Cycle*, composed in 1839–1840, and one slightly earlier (“Gęby za lud krzyczące...”).

Keywords: Adam Mickiewicz; *Lausanne Cycle*; Polish poetry; translation into Latin; translation into Greek

* Zamieszczone tu przekłady ukazały się wcześniej w internetowym czasopiśmie „Antigone” wraz z przekładami na język angielski i poprzedzone wprowadzeniem: J. Danielewicz, M. Stróżyński, *Mickiewicz in Greek and Latin*, *Antigone*, <https://antigonejournal.com/2023/06/mickiewicz-in-greek-and-latin/> (dostęp 12 listopada 2023).

Ten utwór jest dostępny na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0), która umożliwia nieograniczone korzystanie, rozpowszechnianie i kopiowanie utworu pod warunkiem odpowiedniego oznaczenia autora i źródła. Zob. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

[Nad wodą wielką i czystą]

Metrum: glikoneje z rozszerzeniem choriambicznym (asklepiadeje) na przemian z glikonejami (*g^f || g^l |||*).

Nad wodą wielką i czystą
Stały rzędami opoki
I woda tonią przejrzystą
Odbiła twarze ich czarne;

Ἵδατος μεγάλου καὶ καθαροῦ γ' ὕπερ
ἐξῆς ἕστασαν ἄκριες,
ὔδωρ δ' ἀντανέκλα λαμπροτάτῳ βάθει
σφῶν πρόσωπα μελάχροα.

Nad wodą wielką i czystą
Przebiegły czarne obłoki,
I woda tonią przejrzystą
Odbiła kształty ich marnie;

5

Ἵδατος μεγάλου καὶ καθαροῦ γ' ὕπερ
μελαγχρᾶ νέφε' ἔδραμον,
ὔδωρ δ' ἀντανέκλα λαμπροτάτῳ βάθει
κείνων σχήματ' ἀσώματα.

Nad wodą wielką i czystą
Błysnęło wzdłuż i grom ryknął
I woda tonią przejrzystą
Odbiła światło, głos zniknął.

10

Ἵδατος μεγάλου καὶ καθαροῦ γ' ὕπερ
ἤστραπεν, βρόμος ἐρράγη,
ὔδωρ δ' ἀντανέκλα λαμπροτάτῳ βάθει
φάος, φθόγγος ἐπαύετο.

A woda, jak dawniej czysta,
Stoi wielka i przejrzysta.

Ἵδωρ δ' αὖ καθαρὸν ὡς πρότερον, πάλιν
διανγῆς μέγα τ' ἴσταται.

Tę wodę widzę dokoła
I wszystko wiernie odbijam,
I dumne opoki czoła,
I błyskawice – pomijam.

15

Ἵδωρ τοῦτο περίξ ἀμφιχυθέν γ' ὀρῶ
καὶ πάντ' ἀντανακλῶ σαφῶς,
μέτωπ' ὑψιπαγῆ δὴ στιβαρῶν πετρῶν
ἠδὲ καὶ στεροπᾶς – ἐῶ.

Skałom trzeba stać i grozić,
Obłokom deszcze przewozić,
Błyskawicom grzmieć i ginąć,
Mnie płynąć, płynąć i płynąć! –

20

Πέτρας ἐστάμεναι καὶ φοβέειν χρεῶν,
νεφέλας ὑετοῦς φορεῖν,
στεροπᾶς βρομέειν, ἐν δ' ὀλίγῳ φθίνειν,
ἐμὲ νεῖν, ἐμὲ νεῖν, νέειν.

[Gęby za lud krzyczące...]

Gęby za lud krzyczące sam lud w końcu znudzą,
 I twarze lud bawiące na koniec lud znudzą.
 Ręce za lud walczące sam lud poobcina.
 Imion miłych ludowi lud pozapomina.
 Wszystko przejdzie, po huk, po szumie, po trudzie 5
 Wezmą dziedzictwo cisi, ciemni, mali ludzie.

Metrum: heksametry naprzemiennie z *hemiepes* (*hex || D |||*).

*Buccae pro populo clamantes protinus ipsi
 taedium erunt populo,
 et facies, quae delectant populum, mox ipsi
 non nisi taedium erunt,
 atque manus, quae pro populo pugnant, resecabit 5
 ipse brevi populus.
 Nomina grata hodie populo populus dediscet
 immemor auxilii.
 Omnia praetereunt et post crepitum atque laborem,
 postque brevem strepitum, 10
 illorum heredes fient parvi, taciturni
 atque hebetes homines.*

[Polały się łzy me czyste...]

Polały się łzy me czyste, rzęsiście,
 Na me dzieciństwo sielskie, anielskie,
 Na moją młodość górną i durną,
 Na mój wiek męski, wiek klęski;
 Polały się łzy me czyste, rzęsiście.

Metrum: glikoneje z rozszerzeniem daktylicznym (*gl^{d/2d}*).

ρέεν δάκρυσά μοι καθάρ' ἄθροα,
 κατὰ νηπιότητ' ἄλυπον θ' ἰλαρήν τ' ἐμήν,
 καθ' ἧβην δὴ ὑπέρφρονά τ' ἠλίθιον τ' ἐμήν,
 κατὰ θ' ἠλικίην, κακόποτμον ἐμοὶ χρόνον.
 ρέεν δάκρυσά μοι καθάρ' ἄθροα.

*Profluxere meae lacrimae liquidae, citae
 in meam placidamque hilaremque puertiam,
 iuventam in tumidam stupidamque item,
 aetatemque virilem, etiam exitabilem;
 profluxere meae lacrimae liquidae, citae.*

[Gdy tu mój trup...]

Gdy tu mój trup w pośrodku was zasiada,
W oczy zagląda wam i głośno gada,
Dusza w ten czas daleka, ach, daleka,
Błąka się i narzeka, ach, narzeka!

Jest u mnie kraj, ojczyzna myśli mojej, 5
I liczne mam serca mego rodzeństwo,
Piękniejszy kraj niż ten, co w oczach stoi,
Rodzina milsza, niż całe pokrewieństwo.

Tam, wpośród prac i trosk, i wśród zabawy,
Uciekam ja. Tam siedzę pod jodłami, 10
Tam leżę śród bujnej i wonnej trawy,
Tam pędzę za wróblami, motylami –

Tam widzę ją, jak z ganku biała stąpa,
Jak ku nam w las śród łąk zielonych leci,
I wpośród zbóż, jak w toni wód się kąpa, 15
I ku nam z gór jako jutrzienka świeci.

Metrum: dystych elegijny (*hex || D | D ||*).

Ἄοπτότ' ἐμόν τόδε σῶμα μεθ' ὑμῖν τῆδε καθίζει,
ὑμῖν ὀφθαλμοῖς ἐμβλέπον, ὄξυ λαλοῦν,
ἢ ψυχὴ μακρὴν τότ' ἀποῦσ', ἃ δειλή, ἀποῦσα
τῆλε πλανᾶται καὶ τ' ἄχθεται, ἄχθεται, ἃ.

Ἔστιν ἐμοὶ χώρη, πατρίς γ' ἐμέθεν διανοίης, 5
ἢ δ' ἐμέθεν κραδίη πολλοὶ ὄμαιμοι ἔνι,
χώρη καλλίων ταύτης εἰν ὀφθαλμοῖσιν,
πάντων συγγενέων φίλτερος οἴκος ἐμός.

Ἐνθάδ' ἐν ἐργασίαις τε μερίμναις, καὶ δὴ ἀθῶρων,
φεύγω ἐγώ. Καὶ ἐκεῖ δ' ἤμαι ὑπαί ρ' ἐλάταις, 10
ἔνθ' ἐπίκειμαι ἐγὼ τρυφερῆ τ' εὐώδει ποίη,
ἔνθ' ἔπομαι στρουθοῖς ψυχιδίοις τ' ἐλαφροῖς.

Ἐνθ' αὐτὴν λευκὴν ὀρῶ ἐκ προδόμου κατιοῦσαν,
ὡς ὕλην δ' ἡμῖν πίσεος ἐκ πέτεται,
λοῦεται ὡς ὕδρης γε χλόαισιν ἐν εἰαριναῖσιν 15
ἢ δ' οἶόν τ' ἠὼς λάμπει ἀπ' οὐρανόθεν.

Argumentum

Adami Mickiewicz tria carminum, quae Lyrica Lausannensia dicuntur, annis 1839–1840 compositorum, et unum paulo ante scriptum carmen vertuntur hic Graece et Latine a Georgio Danielewicz.